

CHET TILLARINI YOSHLARGA MANTIQIY O'YINLAR VA SAVOL-JAVOBLAR ORQALI O'RGATISH USHLUBLARI

Kurs ishi rahbari: *Zubaydova Nilufar Samarqand Davlat Chet tillari instituti katta o'qituvchisi
Normatov Adhamjon Dilshod o'g'li*

Samarqand Davlat Chet Tillari Instituti Ingliz II xorijiy til va adabiyot yo'nalishi 2 kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada dolzarb mavzulardan biri bo'lgan chet tilini o'rgatishda mantiqiy o'yinlar va turli savol-javoblarni o'rni haqida ko'plab ma'lumotlar keltirilgan. Aynan o'sib kelayotgan yoshlarning ilimga va ayniqsa chet tiliga qiziqtirish ishlarida albatta ta'limiy o'yinlarning o'rni beqiyosdir. Faqat undan oqilona foydalanish kifoya qiladi. Bunda nafaqat pedagogning yuksak salohiyati balki, ta'lim berishda har tomonlama yondashuvi ham belgilanadi.

Kalit so'zlar: savol-javob, pedagog, o'quvchi, ta'lim, metodika, o'quv ishlar, kasbiy malaka.

Hozirgi kunda chet tilini bilish va unga qo'yilgan talablarni oqlash dolzarb bo'lib bormoqda. Ayniqsa, Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Xorijiy tillarni o'qitish va uni rivojlantirish ishlari ham keng ko'lamda amalga oshirilayotgani esa davlatimizning tillarga bo'lgan e'tibori naqadar kuchli ekanini ko'rsatayapti. Bu esa pedagoglarimizga yanada mas'uliyatning kuchayayotganini ko'rishimiz mumkin. Yoshlarni chet tiliga qiziqtirish va ularni yonaltirishda mantiqiy o'yinlar va turli savol-javob o'yinlari yordamga keladi. Har kuni har xil mavzu asosida turli savol-javoblar o'tkazish bolaning darsga bo'lgan qiziqishini va tilga bo'lgan ishtiyoqini yanada oshirishga xizmat qiladi. Savol-javob tarzida bo'lgan darsda har qanday tilga qiziqishi bo'lmagan talaba va o'quvchilarni ham dars o'z domiga tortib ketadi. Tarqatma materiallarga turli savollarni yozib talabalarga tarqatiladi va ular esa bu savollarga javob berishadi. Yoki uning boshqacha bir turi ham mavjud bo'lib, unda doskaga turli xildagi mavzular xorijiy tilda yoziladi va talabalar esa doskaga chiqib, bitta mavzuni tanlab unga javob berishadi. Savollarni doskaga tuzib yozishda o'quvchilarning til bilish darajasi ham inobatga olinadi.

Turli xildagi mavzularni o'rganish va o'rgatishda 4 ta ko'nikma kerak bo'ladi. Ular: tinglab tushunish, o'qib tushunish, yozish ko'nikmasi va gapirish ko'nikmasi bo'lib, ularni shakllantirish bir muncha vaqt talab etadi va albatta ishtiyoq ham. Tilga bo'lgan muhabbatini shakllantirishda mantiqiy o'yinlar ham ancha qo'l keladi. Masalan: mantiqiy o'yinlar o'quvchi –yoshlarni o'ylab topishga, muhokama qilishga va javob berishga shoshilmaslikka undaydi. Bu nafaqat til uchun foydali, balki, uning o'z miya faoliyati uchun ham ancha samaralidir. Mantiqiy o'yinlar insonlarning miyasining uyg'onishi va faol bo'lishida o'z o'rniga egadir. Xorijiy tilning faoliyati qanchalar yuksak bo'lishi turli xil metodlardan tashqari, zamonaviy texnologiyalardan unumli foydalanishda ham bilinishi mumkin. Masalan; tilni rivojlantirishda mobil telefon va kompyuterlar ham foydalidir. Ulardan foydalanish orqali mantiqiy o'yinlar tuzish va o'ynash, turli xil mavzularga oid bo'lgan savol-javoblar tuzish mumkin. Masalan: “Jumboq”, “To'g'ri talaffuz qil” va shu kabi online o'yinlar mavjud va ular yordamida xorijiy tilga bo'lgan bilimni yanada oshirish va inson ongini qiziqtirishi mumkin. Quyida o'yinlardan ayrimlarini misol qilib ko'rsatmoqchiman va kelajakda o'qituvchi bo'lmoqchi bo'lgan tengdoshlarimga ham tavsiya qilaman: 1. “Kungaboqar” o'yinida o'quvchilar 4-5 kishidan iborat guruhlariga bo'linadi. O'qituvchi fanning mavzusidan kelib chiqib, o'rta bitta muammoni tashlaydi.

Har bir guruh kungaboqar yasab, uning markaziga doira joylashtirib, barglar yopishtiradi. Mavzuga qarab, doiraga har bir guruh umumiy bitta muammo yozilib, doskaga yopishtiriladi. Ajratilgan vaqt ichida guruhlar birgalikda fikrlarini bargga yozib, uni o'sha guruh muammosi yozilgan gulga joylashtirib qo'yadilar. Bu uslubdan o'tilgan mavzuni tushuntirish, uni mustahkamlash va takrorlash hamda o'quvchilar egallagan bilimlarni aniqlashda foydalanish mumkin. Navbatdagi o'yinimizda topshiriq juft- juft bo'lib bajariladi. Bunda birinchi ishtirokchi chet tilida o'z ismini aytadi, ikkinchi ishtirokchi esa o'rtog'ining ismini aytib unga o'zining ismini ilova qiladi.

Masalan: Birinchi o'quvchi: My name is Jeremie Ikkinchi o'quvchi: His name is Jeremie and my name is Nicole. va xakozo o'yin shu taxlit davom etadi. Bunday o'yinlardan o'quv yili boshida yangi tanishayotgan o'quvchilar bilan o'tkazsa bo'ladi. Shu orqali ular ingliz tilida o'zlarining hamda o'rtoqlarining ismlarini bilib olishadi.

What is your name ? What is your hobby?

O'yinida esa ishtirokchilar doira shaklida o'tiradilar. Buning uchun yumshoq kichik koptokcha kerak bo'ladi. Bunda boshlovchi koptokni ishtirokchilardan biriga irg'itadi. Koptokni olgan o'quvchi o'z ismini aytishi va o'zi haqida gapirishi kerak. So'ngra u koptokni boshqa ishtirokchiga otadi. Shartni bajarolmagan o'quvchi esa o'yindan chiqadi.

Namuna: 1. My name is Ruslan. I like drawing pictures. 2. My name is Anne. I like reading books 3. My name is I like..... Bunda sing (dance, playing football, listening to music, go to the cinema, go to the theatre, playing chess) kabilarni qo'llash mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki sinfda bellashuv ruhi, kayfiyatini yaratish uchun o'qituvchi oyda bir marta o'yinlar natijasini elon qilib borishi va final musobaqasini o'tkazsa maqsadga muvofiq bo'ladi. Lekin shuni esdan chiqarmaslik kerak-ki, barcha o'yinlarda eng muhimi g'alaba emas, balki ishtirok etish demakdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shabanov. D Chet tilini o'qitish metodikasi va zamonaviy texnologiyalari. Toshkent, 2009
2. Gulimetova B. Satimova S. Chet tili darslarida o'yinlarning ahamiyati. Maqola. Science and innovation jurnali. 608-611 betlar.
3. Zubaydova N.N The teaching of English for specific purposes. Toshkent. Scientific researches for development future International conference proceedings. 100 tom. 2-bet. 2019
4. Zubaydova N.N How to teach vocabulary. Nofilolog Oliy o'quv yurtlarida chet tilini o'qitishda uchraydigan muammolar va ularning yechimi. Ilmiy to'plam. 2019. 166-169 betlar

Elektron manbaalar

1. <http://www.fledu.uz/>